

L'estand de l'Institut Ramon Llull (IRL) no va acollir únicament institucions de Catalunya, sinó que també hi va haver lloc per als governs d'Andorra i de les Balears, per als ajuntaments de Sueca, Gandia, Morella, Perpinyà i l'Alguer, i per a l'Institut d'Estudis Baleàrics o la Xarxa d'Universitats Joan Lluís Vives. Un calidoscopi cultural que va transgredir amb èxit totes les divisions administratives a la ciutat de Goethe.

A un visitant atent no li hauria passat per alt la presència a l'estand català d'algunes institucions procedents de quatre estats diferents, resultat d'una divisió administrativa capriciosa que afecta la cultura catalana i a la qual aquesta ha volgut sobreposar-se aquests dies a Alemanya. A ulls del món sembla que a la Fira del Llibre de Frankfurt ho ha aconseguit. El balanç que en feia el darrer dia de fira el director de l'IRL, Josep Bargalló, apuntava també a "l'encert" d'haver comptat amb l'heterogènia diversitat d'institucions que treballen per la cultura i la llengua catalanes en el conjunt dels Països Catalans. "Des del principi -va dir Bargalló- vam decidir que tota la diversitat de la llengua catalana, des de València fins a Andorra, fos present a la fira, i aquesta és una aposta que sens dubte tornariem a repetir."

D'aquesta manera la cultura catalana va tenir una bona oportunitat d'exposar tots els accents que la conformen, a través dels autors que hi van ser convidats. L'escriptor Martí Domínguez es va referir a l'heterogeneïtat pròpia de la cultura catalana que ha posat en relleu la naturalesa de "calidoscopi" a Frankfurt i que, en paraules de l'autor, podria semblar fins i tot "extravagant" per a qui no la conegués d'abans. La cultura catalana no és tan sols Barcelona, s'estén per una àmplia extensió de territoris que componen, plegats, "un itinerari que produeix realment mal de cap, però que és el fruit de la rocambolesca història de l'expansió de la llengua catalana durant la reconquesta". Aquesta accidentada evolució ha estat també la clau, segons Domínguez, de la riquesa lingüística que s'ha conservat als diferents territoris de parla catalana, on s'és conscient de formar part d'una mateixa cultura, sense que això sigui incompatible amb la defensa de les particularitats de cada territori. "El que hem d'intentar és usar

Bona part del poder institucional que representa la cultura catalana al llarg de tots els Països Catalans va ser present a la Fira del Llibre de Frankfurt.

El 'calidoscopi' català treu el cap a Frankfurt

els particularismes amb normalitat i reivindicar-los en el marc d'una cultura comuna", va dir Domínguez.

Punt de vista alemany. Per la part amfitriona, durant els dies que va durar la Fira del Llibre va tenir un paper destacat en el programa literari el professor Till Stegman, que en tot moment va

donar mostres de tenir un coneixement complet i apassionat dels mínims detalls que envolten el món de la cultura catalana i els Països Catalans. Conscient de la multiplicitat de perspectives que abraça aquesta denominació, el catalanòfil es va encarregar de fer pedagogia entre els seus compatriotes per explicar-los que la "cultura catalana no es produeix només a

Catalunya, sinó també a les Illes Balears, a la Catalunya Nord, al País Valencià, a l'illa de Sardenya, a Andorra i a la Franja de Ponent, un conjunt de territori lingüístic que suma 70.000 quilòmetres quadrats i que no és Catalunya, sinó la cultura catalana, una àrea més àmplia que la que ocupen Bèlgica i Holanda juntes”.

A banda de Stegman, a explicar les singularitats que amaga la cultura catalana s'hi van aplicar desenes de personalitats del món cultural, polític i social dels Països Catalans. Particularment lúdica va ser la forma com Francés Boya, síndic del Conselh Generau d'Aran, va exposar davant el públic alemany les vicissituds de la subsistència de la cultura catalana al seu país. El polític va improvisar un concert de música trobadoresca i va exemplificar així l'ancestralitat de la cultura de la Vall d'Aran, tot tocant l'acordió mentre cantussejava cançons antigues amb quatre músics més. Abans

Boya havia reclamat per al seu territori “un grau d'autonomia suficient que servís per a conservar la nostra identitat, tan fraccionada en diversos estats, que fa necessari tenir un referent fort”. Boya va fer una crida a “bastir ponts entre Catalunya i Occitània, perquè sense l'ajut català no tenim possibilitats de sobreviure”.

Qui també va aprofitar el fòrum de Frankfurt per fer una crida de suport a Catalunya va ser l'escriptor rossellonès Joan Lluís Lluís, que va advertir dels perills de la “glaciació” en què viu ara per ara la cultura catalana a Perpinyà, situació que té conseqüències “tràgiques i funestes” per a la llengua. Això fins a tal punt que “comença a ser difícil de trobar autors a Catalunya Nord que vulguin escriure en català, que és vist com una llengua folkòrica i de pagesos”. Lluís, que és el director del servei de Difusió de la Llengua Catalana de la Casa de la Generalitat de Perpinyà, reconeix que

aquests darrers anys la situació s'ha anat redirigint en sentit positiu i que ha nascut “un desig de llengua molt fort”, el qual confia que es converteixi en “una revifalla de l'ús massiu de la llengua”. Per això mateix, com ho havia fet abans del síndic d'Aran, també va reclamar l'interès del Principat de Catalunya, “vector essencial per a potenciar la cultura i la llengua”.

Des d'un altre punt dels Països Catalans, Andorra, l'únic territori sobirà, va perdre els complexos a l'hora de proclamar-se obertament català, i ho ha volgut demostrar afegint-se a la celebració de Frankfurt. El ministre de Cultura, Juli Minoves, particularment actiu al govern del microstat, fa temps que es manifesta partidari d'ampliar la col·laboració amb Catalunya per fer efectiva una projecció exterior més àmplia de la cultura catalana. De fet, amb el conseller català de Cultura i Mitjans de Comunicació, Joan Manuel Tresserras, hi ha una bona entesa –malgrat les diferències ideològiques que els poden separar– i tots dos van aprofitar la cita de Frankfurt per parlar d'algunes qüestions pendents com ara la futura refundació del Ramon Llull, amb la creació d'una fundació amb seu a Andorra que es dediqui a la projecció de la cultura i la llengua catalanes. El Principat pirinenc avalua en aquests moments una proposta que s'ha fet des de Catalunya.

L'esforç continua. En el terreny estrictament literari, el suport a la cultura catalana no s'acaba, però, amb la fira alemanya. La comissària de Frankfurt 2007, Anna Soler-Pont, opina que tot l'esforç que s'ha fet a la Fira del Llibre – on s'han invertit uns 12 milions d'euros, segons l'IRL – ha de continuar en el futur mantenint la política d'ajuts a la traducció, “perquè els autors hi són”. Encara que les crítiques per l'organització no han descansat, Bargalló va refermar a Frankfurt que està convençut que, després de tots els esforços, la participació a la fira “ha estat un èxit per a la nostra literatura”. Maria Barbal, Jaume Cabré, Quim Monzó i Carles Porta han estat els autors que, segons l'IRL, han acaparat més atenció a Frankfurt, i l'interès per la cultura catalana se'n beneficiarà encara més amb el pas del temps.

Joan Antoni Guerrero

